

**КЎЗИ ОЖИЗ, КЎРИШДА НУҚСОНИ БЎЛГАН ЁКИ БОСМА АХБОРОТНИ ИДРОК
ЭТИШДА БОШҚА ЖИҲАТДАН ҚОБИЛИЯТИ ЧЕКЛАНГАН ШАХСЛАРНИНГ
НАШР ЭТИЛГАН АСАРЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШИНИ ЕНГИЛЛАШТИРИШ
ТЎҒРИСИДАГИ МАРОКАШ ШАРТНОМАСИ**

*(2013 йил 27 июнь куни Марокашда Дипломатик конференцияда қабул қилинган,
2016 йил 30 сентябрдан кучга кирган)*

МУНДАРИЖА

Муқаддима

- 1-модда: Бошқа конвенция ва шартномалар билан алоқадорлиги
- 2-модда: Тушунчалар
- 3-модда: Бенефициарлар
- 4-модда: Мавжуд форматдаги нусхаларга нисбатан миллий қонун ҳужжатларида назарда тутилган чекловлар ва истиснолар
- 5-модда: Мавжуд форматда нусхаларни трансчегаравий алмашиш
- 6-модда: Мавжуд форматдаги нусхаларни импорт қилиш
- 7-модда: Техник тадбирлар бўйича мажбуриятлар
- 8-модда: Шахсий ҳаёт дахлсизлиги
- 9-модда: Трансчегаравий алмашинувни осонлаштириш бўйича ҳамкорлик
- 10-модда: Қўллашнинг умумий принциплари
- 11-модда: Чекловлар ва истиснолар бўйича умумий мажбуриятлар
- 12-модда: Бошқа чекловлар ва истиснолар
- 13-модда: Ассамблея
- 14-модда: Халқаро бюро
- 15-модда: Шартномада қатнашиш ҳуқуқи
- 16-модда: Шартнома бўйича ҳуқуқ ва мажбуриятлар
- 17-модда: Шартнома имзоланиши
- 18-модда: Шартноманинг кучга кириши
- 19-модда: Шартномада иштирок этишнинг бошланиш санаси
- 20-модда: Шартномани денонсация қилиш
- 21-модда: Шартномада қўлланиладиган тиллар
- 22-модда: Депозитарий

Муқаддима

Аҳдлашувчи томонлар,

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси ва Бирлашган миллатлар ташкилотининг ногиронлар ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенциясида эълон қилинган камситмаслик, тенг имкониятлар яратиш, очиқлик ва жамият ҳаётида тўлақонли ҳамда самарали иштирок этиш ва кўшилиш тамойилларини *инобатга олиб*,

кўзи ожизлар ва кўриш қобилияти заиф ёки бошқа имкониятлари чекланган инсонларнинг босма ахборотни қабул қилолмаслиги уларнинг ҳар томонлама ривожланишига халал бераётгани, бу уларнинг фикр билдириш эркинлигини, шу жумладан ҳар қандай маълумот ва ғояларни исталган алоқа шакллари билан тенг асосда қидириш, олиш ва тарқатиш ҳуқуқини чеклаши, уларнинг таълим олиш ҳуқуқини ва илмий тадқиқотлар ўтказиш қобилиятини чегаралаши каби муаммоларни *ёдда тутиб*;

адабий ва бадиий ижодни рағбатлантириш ва ҳар бир инсон учун, шу жумладан, кўзи ожизлар ва кўриш қобилияти заиф ёки бошқа имкониятлари чекланган инсонлар учун босма маълумотларни қабул қилиш, жамиятнинг маданий ҳаётида иштирок этиш имкониятларини таъминлаш, уларнинг муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилиши ва илмий тараққиёт натижалари ҳамда қулайликларидан баҳраманд бўлишига *этибор қаратган ҳолда*,

кўзи ожизлар ва кўриш қобилияти заиф ёки бошқа имкониятлари чекланган инсонларнинг жамиятда барча билан тенг имкониятли яшаши учун босма нашрларда чоп этилган асарларни қабул қилишидаги тўсиқлардан хабардор бўлиш ва мавжуд тегишли форматдаги асарлар сонини кўпайтириш ҳамда бундай асарларнинг ҳажмини яхшилаш зарурлигини *англаб*,

кўриш қобилияти заиф ёки нашр этилган маълумотни қабул қилиш қобилияти чекланган инсонларнинг аксарияти ривожланаётган ва кам ривожланган мамлакатларда яшаётганини *ҳисобга олиб*,

муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги миллий қонунлардаги тафовутларга қарамай, халқаро миқёсда меъёрий-ҳуқуқий базани кучайтириш янги ахборот-коммуникация технологияларининг кўриш қобилияти заиф ёки имконияти чекланган инсонларнинг ҳаётига ижобий таъсирини кучайтириши мумкинлигини *тан олиб*,

кўпгина аъзо давлатлар ўзларининг миллий муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги қонунларида кўриш қобилияти чекланган, нашр этилган маълумотни қабул қилиш қобилияти чекланган инсонлар учун босма маълумотларни қабул қилишда чеклаш ва истиснолар белгилаб қўйганлигини эътироф этган ҳолда, мавжуд бўлган асарлар нусхаларини улар учун керакли шаклларда етказиб бериш имконияти сақланиб қолсада, уларнинг асарлардан фойдаланишини тўлиқ таъминлаш бўйича саъй-ҳаракатлар катта маблағларни талаб қилиши ва трансчегаравий миқёсда нусхалар алмашинуви учун имкониятлар етишмаслиги сабабли ушбу саъй-ҳаракатларни такрорлаш зарурияти мавжудлигини *англаб*,

кўриш қобилияти чекланган ёки идрок этиш қобилияти чекланган инсонларнинг асарларни қабул қилишини таъминлашда муаллифлик ҳуқуқи эгаларининг роли муҳимлигини, шунингдек, ушбу шахслар учун асарларнинг очиқлигини таъминлаш учун тегишли чекловлар ва истисноларни белгилашнинг муҳимлигини тан олган ҳолда, айниқса, бозор бундай таъминловни бера олмаслигини *англаб*,

муаллифлар ҳуқуқларини самарали ҳимоя қилиш ва кенг жамоатчиликнинг манфаатларини, айниқса таълим, тадқиқотлар ва маълумот олиш соҳаларида самарали мувозанатни сақлаш зарурлигини эътироф этиш ва бундай мувозанат кўриш қобилияти заиф

ёки бошқа ахборотни идрок этиш қобилияти чекланган инсонлар манфаати учун асарлардан самарали ва ўз вақтида фойдаланишни осонлаштириши кераклигини *этироф этган ҳолда*,

аҳдлашувчи томонларнинг муаллифлик ҳуқуқига доир амалдаги халқаро шартномалар бўйича мажбуриятларини ва Адабий ва бадий асарларни ҳимоя қилиш тўғрисидаги Берн конвенциясининг 9(2)-моддасида ва бошқа халқаро ҳужжатларда кўзда тутилган чеклашлар ва истисноларни уч босқичли текширишнинг аҳамияти ва мослашувчанлигини яна бир бор *тасдиқлаб*,

2007 йилда Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилоти (БИМТ) Бош ассамблеяси томонидан қабул қилинган ва ривожланиш нуқтаи назарлари Ташкилот фаолиятининг ажралмас қисми бўлишини таъминлашга қаратилган Тараққиёт кун тартиби тавсияларининг муҳимлигини *эслатиб*,

халқаро муаллифлик ҳуқуқи тизимининг аҳамиятини *этироф этган ҳолда* ва кўриш қобилияти заиф ёки бошқа чекланган имкониятларга эга бўлган инсонларни босма маълумотлардаги асарлардан фойдаланишни осонлаштириш мақсадида чекловлар ва истисноларни уйғунлаштириш лозимлигини *англаган ҳолда*,

қуйидагилар тўғрисида келишиб олдилар:

1-модда

Бошқа конвенция ва шартномалар билан алоқадорлиги

Ушбу Шартноманинг ҳеч бир жиҳати Аҳдлашувчи томонларнинг бошқа ҳар қандай битимлар бўйича бир-бирига нисбатан мажбуриятларини бузмайди ва Аҳдлашувчи томонларнинг ҳуқуқларига зарар етказмайди.

2-модда

Тушунчалар

Мазкур Шартномадан кўзланган мақсадлар:

(а) «асарлар» – Адабий ва бадий асарларни муҳофаза қилиш тўғрисидаги Берн конвенциясининг 2(1)-моддаси мазмунига кўра адабий ёки бадий асарлар бўлиб, улар нашр этилган ёки бошқача тарзда эълон қилинган бўлса ҳам, матн, мусиқий ноталар ва/ёки тегишли расмлар кўринишида бўлган ҳар қандай асар [1];

(б) «муқобил кўринишдаги нусха» – бу бенефициарга асардан фойдаланиш ҳуқуқини берадиган, шу жумладан унга кўриш қобилияти заиф ёки босма маълумотни қабул қилиш қобилияти чекланган инсон билан бир хил реал ва қулай фойдаланиш ҳуқуқини берадиган ишнинг муқобил шакли ёки шаклидаги нусхаси. Фойдаланиш мумкин бўлган формат нусхалари фақат бенефициарлар томонидан фойдаланилади ва у асл асарнинг яхлитлигини, муқобил форматда ишлаш учун зарур бўлган ўзгаришларни ва фойдаланиш имкониятларини ҳисобга олган ҳолда қабул қилиниши керак;

(с) «ваколатли орган» - ҳукумат томонидан ваколатли ёки тан олинган орган бўлиб, бенефициарларга нотижоравий асосда таълим, касбий тайёргарлик, мослашувчан ўқиш ёки ахборот хизматларидан фойдаланиш ҳуқуқини берадиган орган. Шунингдек, бенефициарларга асосий фаолият тури ёки институционал мажбуриятларидан бири сифатида шунга ўхшаш хизматларни кўрсатадиган давлат муассасаси ёки нотижорат ташкилот ҳам киради [2];

Ваколатли орган ўз амалиётини белгилайди ва унга амал қилади:

(i) у хизмат кўрсатган шахслар бенефициар ёки бенефициар эмаслигини аниқлаш;

(ii) бенефициарлар ва/ёки ваколатли органлар томонидан тарқатиш ва тақдим этилиши мумкин бўлган форматдаги нусхаларни тақдим этишни чеклаш;

(iii) кўпайтириш, тарқатиш ва рухсатсиз нусхаларнинг тақдим қилиниши олдини олиш;
ва

(iv) 8-моддага мувофиқ асар нусхалари билан ишлашда тегишли парваришни ва ҳисобга олишни амалга ошириш ва шу билан бирга бенефициарларнинг шахсий ҳаёти дахлсизлигини таъминлаш.

3-модда **Бенефициарлар**

Бенефициар – бу:

(a) кўзи ожиз;

(b) кўриш қобилияти чекланган, идрок этиш ёки ўқиш қобилияти чекланган, визуал функцияси бузилган ёки чекланган ва шунинг учун кўп жиҳатдан босма асарларни ўқий олмайдиган, улардан соғлом инсон каби фойдалана олмайдиган шахслар; ёки [3]

(c) бошқа сабаблар ёки жисмоний ногиронлиги туфайли китобни ушлаб турганда, ундан фойдаланганда ёки кўзларини фокуслашда муаммоси бўлган ёхуд кўзлари одатдагидек ўқиш темпини қабул қилолмайдиган инсонлар;

бошқа ҳар қандай қоидабузарликлардан қатъий назар.

4-модда **Миллий қонун ҳужжатларида назарда тутилган чекловлар ва истиснолар мавжуд форматдаги нусхалар**

1. (a) Аҳдлашувчи томонлар асарларнинг нусхаларини олишни осонлаштириш мақсадида муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги миллий қонунларига БИМТ муаллифлик шартномасида кўзда тутилган ҳолда бенефициарлар учун очиқ бўлган форматда такрорлаш, тарқатиш ҳуқуқлари ва оммага етказиш ҳуқуқига нисбатан чеклаш ёки истисноларни кўзда тутадилар. Миллий қонунларда кўзда тутилган чеклаш ёки истиснолар, асар альтернатив шаклда мавжуд бўлиши учун зарур бўлган ўзгаришларни киритишга имкон бериши керак.

(b) Аҳдлашувчи томонлар, шунингдек, бенефициарлар учун асардан фойдаланишни осонлаштириш учун оммавий ижро этиш ҳуқуқини чеклаш ёки истисно қилишни ҳам кўзда тутишлари мумкин.

2. Аҳдлашувчи томон, муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги миллий қонунида қуйидаги чеклаш ёки истисноларни кўзда тутиб, унда кўрсатилган барча ҳуқуқларга нисбатан 4(1) - моддага риоя қилиши мумкин:

(a) ваколатли органларга муаллифлик ҳуқуқи эгасининг розилигисиз асарнинг нусхаларини рухсат берилган шаклда тайёрлаш, бошқа ваколатли органдан рухсат этилган шаклда нусхани олиш ва ушбу нусхаларни бенефициарларга ҳар қандай усулда, шу жумладан нотижоравий ижара ёки электрон алоқа орқали симли ёки симсиз воситалар билан етказилишини таъминлаш ва ҳар қандай оралиқ чораларни кўриш учун рухсат берилади. Агар қуйидаги барча шартлар бажарилса, ушбу мақсадларга эришиш учун:

(i) кўрсатилган фаолиятни амалга оширишни истаган ваколатли орган ушбу асарга ёки ушбу асарнинг нусхасидан фойдаланиш ҳуқуқига эга;

(ii) асар, маълумотдан фойдаланиш мумкин бўлган форматда кўриш учун зарур бўлган ҳар қандай воситаларни ўз ичига олиши мумкин бўлган, аммо бенефициарга ишлаши учун зарур бўлганидан ташқари бирон-бир ўзгаришларни ўз ичига олмайдиган, қулай форматдаги нусхага айлантирилади;

(iii) фойдаланиш мумкин бўлган форматдаги бундай нусхалар фақат бенефициарлар томонидан фойдаланиш учун тақдим этилади; ва

(iv) ушбу фаолият нотижорат асосида амалга оширилса;

ва

(b) Бенефициар ёки унинг номидан иш юритадиган бошқа шахс, шу жумладан асосий васий ёки уни парвариш қилувчи шахс, асар нусхаларини фойдаланувчига шахсий фойдаланиши учун фойдаланиш мумкин бўлган форматда тақдим этиши мумкин ёки бенефициарга фойдаланувчига рухсат этилган шаклда нусхаларини олиш ва улардан фойдаланишда ёрдам бериши мумкин.

3. Аҳдлашувчи томон 10 ва 11-моддаларга мувофиқ муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги миллий қонунчилигидаги бошқа чеклашлар ёки истисноларни назарда тутиб, 4 (1)-модда талабларини бажариши [4].

4. Аҳдлашувчи томонлар ушбу моддада кўзда тутилган чеклашлар ва истисноларни бозорда бенефициарлар учун оқилона шартларда тижорат мақсадида маълум бир очик форматда олиш мумкин бўлмаган асарларни чеклашлари мумкин. Ушбу имкониятдан фойдаланган ҳар бир Аҳдлашувчи томон ушбу Шартномани қабул қилган, ратификация қилган ёки унга қўшилган ёки ундан кейин исталган вақтда БИМТнинг Бош директориغا юборилган ҳужжатда буни маълум қилади [5].

5. Ушбу моддада назарда тутилган чекловлар ёки истиснолар қўлланилган тақдирда ҳақ тўлаш зарурати миллий қонунчилик билан белгиланади.

5-модда

Мавжуд форматдаги нусхаларни импорт қилиш

1. Аҳдлашувчи томонлар, агар фойдаланиш мумкин бўлган формат нусхаси чеклаш ёки истисно асосида қилинган бўлса ёки қонунга биноан, ушбу рухсат берилган формат нусхаси ваколатли орган томонидан бенефициарга ёки ваколатли органга бошқа Аҳдлашувчи томонга тарқатилиши ёки тақдим этилиши мумкинлигини таъминлайди [6].

2. Аҳдлашувчи томон ўзининг 5(1)-моддаси талабларини миллий муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги қонунида қуйидаги чеклаш ёки истисноларни таъминлаш орқали бажариши мумкин:

(a) ваколатли органларга муаллифлик ҳуқуқи эгасининг розилигисиз, бошқа Аҳдлашувчи томоннинг ваколатли органига нусхаларини бенефициарлар томонидан фойдаланиш мумкин бўлган шаклда тарқатиш ёки эксклюзив фойдаланиш учун тақдим этиш; ва

(b) 2(с)-моддага биноан, ваколатли органларга муаллифлик ҳуқуқи эгасининг розилигисиз бошқа нусхаларни Аҳдлашувчи томоннинг бенефициарлари учун тарқатиладиган ёки мавжуд бўлган нусхаларда мавжуд бўлган шаклда тарқатишга рухсат берилади;

тарқатиш ёки тақдим этишдан олдин, ваколатли орган фойдаланиш мумкин бўлган форматдаги нусхаси бенефициарлар манфаати учун фойдаланилмаслигини билиш учун етарли асосга эга эмас ёки билмаган ҳолда [7].

3. Аҳдлашувчи томон муаллифлик ҳуқуқи бўйича ўз миллий қонунчилигида 5(4), 10 ва 11-моддаларда кўзда тутилган бошқа чеклаш ёки истисноларни кўзда тутган ҳолда 5(1)-модда талабларини бажариши мумкин.

4.

(a) Агар Аҳдлашувчи томоннинг ваколатли органи 5(1)-моддага мувофиқ нусхаларни олиш мумкин бўлган шаклда оладиган бўлса ва ушбу Аҳдлашувчи томон Берн Конвенциясининг 9-моддасига биноан жавобгар бўлмаса, у ўз ҳуқуқий тизимига ва амалиётига мувофиқ, эркин форматдаги нусхаларни кўпайтиришни таъминлайди; тарқатишни ёки фақат ушбу Аҳдлашувчи томон юрисдикцияси доирасидаги бенефициарларнинг манфаатларини кўзлайди.

(b) Ваколатли орган томонидан 5(1)-моддага мувофиқ рухсат берилган шаклда нусхаларини тарқатиш ва тақдим этиш, агар Аҳдлашувчи томон БИМТнинг муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги шартномаси аъзоси бўлмаса ёки ушбу Шартномани қўллашда чекловлар ва истисноларни бошқача тарзда чекламаса, Аҳдлашувчи томоннинг юрисдикцияси билан чекланади. Тарқатиш ҳуқуқи ва одатдаги фойдаланишга халақит бермайдиган айрим махсус ҳолатлар ва жамоатчиликка этказиш ҳуқуқига келсак, асар ва ҳуқуқ эгаси қонуний манфаатларига асоссиз зарар етказмаслиги лозим [8], [9].

(c) Ушбу мақолада айнан нимани тарқатиш акти ёки кенг омма учун тақдим этиш акти деган банд аниқлаштирилмайди.

5. Мазкур Шартноманинг ҳеч бир жиҳати ҳуқуқларнинг тугаши масаласини ҳал қилиш учун ишлатилмайди.

6-модда

Мавжуд форматдаги нусхаларни импорт қилиш

Агар Аҳдлашувчи томоннинг миллий қонунчилиги бенефициарга, унинг номидан иш юритаётган шахсга ёки ваколатли органга асарнинг нусхаларини мавжуд форматда тайёрлашга рухсат берса, унда ушбу Аҳдлашувчи томоннинг миллий қонунчилиги уларга муаллифлик ҳуқуқи эгасининг розилигисиз бенефициарлар манфаати учун нусхаларини олиб киришга имкон беради.

7-модда

Техник тадбирлар бўйича мажбуриятлар

Аҳдлашувчи томонлар, зарур бўлганда, етарли техник ҳимоя чораларини ва самарали техник чораларни четлаб ўтишнинг самарали усулларини таъминлаган ҳолда, ушбу ҳуқуқий ҳимоя бенефициарларга мазкур Шартномада кўзда тутилган чеклашлар ва истиснолардан фойдаланишга тўсқинлик бўлмаслигини таъминлаш учун тегишли чораларни кўрадилар.

8-модда

Шахсий ҳаёт дахлсизлиги

Ушбу Шартномада кўзда тутилган чеклашлар ва истисноларни қўллашда, Аҳдлашувчи томонлар бошқалар билан тенг равишда бенефициарларнинг шахсий ҳаётини ҳимоя қилишга ҳаракат қиладилар.

9-модда

Трансчегаравий алмашинувни осонлаштириш бўйича ҳамкорлик

1. Аҳдлашувчи томонлар ваколатли органларга бир-бирларини аниқлашда ёрдам бериш мақсадида ихтиёрий равишда маълумот алмашишни рағбатлантириш орқали мавжуд бўлган форматдаги нусхаларнинг трансчегаравий алмашинувига кўмаклашади. Шу мақсадда БИМТнинг Халқаро бюроси маълумотларга кириш нуктасини яратади.

2. Аҳдлашувчи томонлар 5-моддага мувофиқ иш олиб бораётган ваколатли органларга 2(c)-моддада кўзда тутилган функцияларнинг амалий бажарилиши тўғрисида маълумот бериш учун ҳам ваколатли органлар ўртасида маълумот алмашиш орқали, ҳам уларнинг сиёсати тўғрисида маълумот бериш орқали ёрдам бериш мажбуриятини оладилар ва амалда, шу жумладан вазиятга қараб, манфаатдор томонлар ва кенг жамоатчиликка мавжуд форматларда нусхаларни трансчегаравий алмашиш тўғрисида мажбурият оладилар.

3. БИМТнинг Халқаро бюросига ушбу Шартноманинг ишлаши тўғрисида маълумот мавжуд бўлганда таклиф киритиш тавсия этилади.

4. Аҳдлашувчи томонлар ушбу Шартноманинг мақсад ва вазифаларини амалга ошириш борасидаги миллий савб-ҳаракатларни қўллаб-қувватлаш учун халқаро ҳамкорлик ва уни ривожлантириш муҳимлигини тан оладилар [12].

10-модда

Қўллашнинг умумий тамойиллари

1. Аҳдлашувчи томонлар ушбу Шартноманинг қўлланилишини таъминлаш учун зарур чораларни кўриш мажбуриятини оладилар.

2. Ҳеч бир ҳолат Аҳдлашувчи томонларга ўзларининг ҳуқуқий тизимлари ва амалиётида мазкур Шартнома қоидаларини қўллашнинг тегишли усулини аниқлаш учун тўсқинлик қилмайди [13].

3. Аҳдлашувчи томонлар ушбу Шартнома бўйича ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини бенефициарларнинг манфаатларига қаратилган муайян чеклашлар ёки истиснолар, бошқа чеклашлар ёки истиснолар ёхуд уларнинг миллий қонунчилик тизими ва амалиёти доирасидаги комбинацияси орқали амалга оширишлари мумкин. Улар Берн конвенциясига, бошқа халқаро шартномаларга ва 11-моддага мувофиқ Аҳдлашувчи томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларига мувофиқ ўз эҳтиёжларини қондириш учун одилона фойдаланиш ёки одилона фойдаланиш борасида фойда олувчилар манфаатларига қаратилган суд, маъмурий ёки тартибга солувчи буйруқларни ўз ичига олиши мумкин.

11-модда

Чекловлар ва истиснолар бўйича умумий мажбуриятлар

Ушбу Шартноманинг қўлланилишини таъминлаш учун зарур чораларни кўраётганда, Аҳдлашувчи томон Берн конвенциясига, Интеллектуал мулк ҳуқуқининг савдо-сотик жиҳатлари тўғрисидаги битимга ва Муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги шартнома, шунингдек, уларни шарҳлаш тўғрисидаги битимларга мувофиқ муайян Аҳдлашувчи томон олган ҳуқуқлардан фойдаланиши ва мажбуриятларини бажаришни қуйидагича амалга ошириши мумкин:

(а) Берн конвенциясининг 9(2)-моддасига биноан, Аҳдлашувчи томон баъзи алоҳида ҳолатларда асарларни такрорлашга руҳсат бериши мумкин, агар бундай такрорлаш асардан нормал фойдаланишга зарар етказмаса ва муаллифнинг қонуний манфаатларига асоссиз равишда зарар етказмаса;

(б) Интеллектуал мулк ҳуқуқининг савдо-сотик билан боғлиқ жиҳатлари тўғрисидаги битимнинг 13-моддасига мувофиқ, Аҳдлашувчи томон асардан нормал фойдаланишга ҳалақит бермайдиган ва муаллифлик ҳуқуқи эгасининг қонуний манфаатларига асоссиз равишда зарар етказмайдиган айрим махсус ҳолатларга нисбатан эксклюзив ҳуқуқларга нисбатан чекловлар ёки истисноларни камайтиради;

(с) БИМТ муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги Шартноманинг 10(1)-моддасига биноан, Аҳдлашувчи томон асардан нормал фойдаланишга ҳалақит бермайдиган ва муаллифнинг қонуний манфаатларига асоссиз равишда зарар етказмайдиган айрим алоҳида ҳолатларда Муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги шартномаси асосида муаллифларга берилган ҳуқуқларга чеклашлар ёки истисноларни белгилаши мумкин;

(д) БИМТ Муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги Шартноманинг 10(2)-моддасига биноан, Аҳдлашувчи томон Берн конвенциясини қўллашда қандай чеклашлар ёки истисноларни ўрнатган бўлса ҳам уларнинг асардан нормал фойдаланишга ҳалақит бермайдиган ва айрим алоҳида ҳолатларда муаллифнинг қонуний манфаатларига асоссиз равишда зарар етказмайдиган бўлишини таъминлайди.

12-модда

Бошқа чекловлар ва истиснолар

1. Аҳдлашувчи томонлар, Аҳдлашувчи томон миллий қонунчилигида мазкур Шартномада кўзда тутилганидан ташқари, бенефициарлар манфаатларига кўра муаллифлик ҳуқуқига бошқа чеклашлар ва истисноларни, Аҳдлашувчи томоннинг иқтисодий аҳволини, ижтимоий ва маданий эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда ўрнатиши мумкинлигини тан олади. Аҳдлашувчи томоннинг халқаро ҳуқуқ ва мажбуриятлари билан, шунингдек, у энг кам ривожланган мамлакат бўлса, унинг алоҳида эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда одамларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари, шунингдек бу ҳолатлардан келиб чиқадиган мослашувчанлик тан олинади.

2. Мазкур Шартнома жисмоний камчиликлари бор шахслар манфаатлари йўлида миллий қонунчиликда кўзда тутилган бошқа чеклашлар ва истисноларга зиён етказмайди.

13-модда

Ассамблея

1. (a) Аҳдлашувчи томонлар Ассамблеяни таъсис қиладилар.

(b) Ҳар бир Аҳдлашувчи томон Ассамблеяга ўз ўринбосарлари, маслаҳатчилари ва экспертларига эга бўлган битта вакилини киритиши мумкин.

(c) Ҳар бир вакилликнинг харажатларини уни тайинлаган Аҳдлашувчи томон қоплайди. Ассамблея БИМТдан Бирлашган миллатлар ташкилоти Бош ассамблеясининг ўрнатилган амалиётига мувофиқ ривожланаётган мамлакатлар деб ҳисобланадиган ёки бозор иқтисодиётига ўтаётган давлатлар вакилликларининг иштирокини осонлаштириш учун молиявий ёрдам сўраши мумкин.

2. (a) Ассамблея ушбу Шартномани кучда сақлаш, ривожлантириш, қўллаш ва ишлатиш билан боғлиқ масалаларни кўриб чиқади.

(b) Ассамблея баъзи ҳукуматлараро ташкилотларнинг ушбу Шартномада иштирок этишига рухсат берилиши муносабати билан унга 15-моддага мувофиқ юкланган вазифани бажаради.

(c) Ассамблея ушбу Шартномани қайта кўриб чиқиш учун дипломатик конференцияни чақиришга қарор қилиши ва БИМТ Бош директорига ҳар қандай дипломатик конференцияни тайёрлаш учун зарур кўрсатмалар бериши мумкин.

3. (a) Ҳар бир Аҳдлашувчи томон битта овозга эга ва фақат ўз номидан овоз беради.

(b) Ҳукуматлараро ташкилот бўлган ҳар қандай Аҳдлашувчи томон ушбу ташкилотга аъзо давлатлар ўрнига ушбу Шартноманинг иштирокчиси бўлган ташкилотга аъзо давлатлар сонига тенг бўлган овозларга эга бўлиши мумкин. Бундай ҳукуматлараро ташкилот, агар унга аъзо бирон-бир давлат ўзининг овоз бериш ҳуқуқидан фойдаланса, овоз бермайди ва аксинча.

4. Ассамблея навбатдан ташқари сессияда Бош директор чақирувига биноан ва алоҳида ҳолатлар бўлмаса, БИМТ Бош ассамблеяси билан бир вақтнинг ўзида ва ўша жойда йиғилади.

5. Ассамблея ўз қарорларида муроасага келтиришга интилади ва ўзининг тартиб қоидаларини, шу жумладан фавқулодда сессияларни чақириш, кворум талабларини ҳисобга олган ҳолда ва мазкур Шартнома қоидаларига риоя қилган ҳолда, турли қарорлар қабул қилиш учун зарур бўлган кўпчилик овозни йиғади.

14-модда

Халқаро бюро

Мазкур Шартнома бўйича маъмурий функциялар БИМТнинг Халқаро бюроси томонидан амалга оширилади.

15-модда

Шартномада қатнашиш ҳуқуқи

1. БИМТга аъзо ҳар қандай давлат ушбу Шартноманинг иштирокчиси бўлиши мумкин.
2. Ассамблея ҳар қандай, ўзининг ички тартиб-қоидаларига мувофиқ мазкур Шартноманинг иштирокчиси бўлиши мумкин бўлган ҳукуматлараро ташкилотнинг Шартномада иштирок этишига, Шартнома билан тартибга солинадиган масалалар бўйича барча аъзо давлатлар учун мажбурий бўлган ўз ваколати ва ўз норматив базасига эга эканлиги тўғрисида қарор қабул қилиши мумкин.
3. Европа Иттифоқи мазкур Шартномани қабул қилган Дипломатик конференцияда олдинги бандда эслатиб ўтилган декларацияни бажариш орқали Шартноманинг иштирокчиси бўлиши мумкин.

16-модда

Шартнома бўйича ҳуқуқ ва мажбуриятлар

Агар мазкур Шартномада бошқача кўрсатилмаган бўлса, ҳар бир Аҳдлашувчи томон Шартнома бўйича барча ҳуқуқлардан фойдаланади ва барча мажбуриятларни ўз зиммасига олади.

17-модда

Шартнома имзоланиши

Мазкур Шартнома қабул қилинганидан кейин Марокашдаги Дипломатик конференцияда иштирок этган исталган ваколатли томон тарафидан имзоланиши учун, шунингдек БИМТнинг қароргоҳида бир йил давомида имзоланиш учун очик мумкин бўлади.

18-модда

Шартноманинг кучга кириши

Мазкур Шартнома ратификация ёрликлари ёки қўшилиш тўғрисидаги ҳужжатларнинг 15-моддасида кўрсатилган 20та ваколатли давлатлар томонидан сақлашга топширилгандан кейин уч ой ўтгандан кейин кучга киради.

19-модда

Шартномада иштирок этишнинг бошланиш санаси

Мазкур Шартномага амал қилиш куйидаги ҳолларда мажбурий ҳисобланади:

- (a) ушбу Шартнома кучга кирган кундан бошлаб 18-моддада қайд этилган 20 та ваколатли томонлар учун;
- (b) 15-моддада кўрсатилган бошқа ваколатли томонлар учун БИМТ Бош директориغا ратификация ёки қўшилиш тўғрисидаги ҳужжат сақлаш учун топширилгандан уч ой муддат ўтгач.

20-модда

Шартномани денонсация қилиш

Ҳар қандай Аҳдлашувчи томон БИМТ Бош директориغا юборилган хабарнома орқали мазкур Шартномани бекор қилиши мумкин. Ҳар қандай денонсация БИМТ Бош директори томонидан билдиришнома олинган санадан бошлаб бир йил ўтгач кучга киради.

21-модда

Шартномада қўлланиладиган тиллар

1. Ушбу Шартнома битта нусхада рус, инглиз, араб, хитой, француз ва испан тилларида имзоланади ва ушбу тиллардаги барча матнлар бир хил кучга эга бўлади.

2. Расмий матн (1)-бандда кўрсатилганлардан бошқа ҳар қандай тилда, барча манфаатдор томонлар билан маслаҳатлашгандан сўнг, БИМТ Бош директори томонидан манфаатдор томоннинг илтимосига биноан тасдиқланади. Ушбу бандда кўрсатилган мақсадлар учун «манфаатдор томонлар» БИМТга аъзо ҳар қандай давлатни ёки сўров асосида расмий тилларнинг бирида, шунингдек Европа Иттифоқини ва ушбу Шартноманинг иштирокчиси бўлиши мумкин бўлган бошқа ҳукуматлараро ташкилотни англатади.

22-модда

Депозитарий

Ушбу Шартноманинг депозитарийси БИМТ Бош директоридир.

Марокаш шаҳрида 2013 йил 21 июнда амалга оширилди.

^[1]**2(а)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** Мазкур Шартнома мақсадлари учун ушбу таъриф аудиокитоблар сингари аудио форматдаги асарларни ўз ичига олиши тушунилади.

^[2]**2(с)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** Мазкур Шартноманинг мақсадлари учун ҳукумат томонидан тан олинган органлар, ноижорат ташкилотлар учун таълим, касб-ҳунар таълими, мослаштирилган таълим ёки маълумот олиш учун ҳукумат томонидан молиявий ёрдам оладиган ташкилотларни ўз ичига олиши мумкинлиги тушунилади.

^[3]**3(б)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** ушбу изохдаги ҳеч нарса «тузатиш мумкин эмас» тушунчасида барча мумкин бўлган тиббий диагностика муолажалари ва даволаш усулларида фойдаланиш талаб этилиши назарда тутилганини англатмайди.

^[4]**4(3)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** ушбу банд, Берн конвенциясига биноан, кўзи ожиз ва кўриш қобиляти заиф ёки бошқа имкониятлари чекланган инсонларга асарни таржима қилишга тегишли чекловлар ва истиснолар доирасини торайтирмайди ёки кенгайтирмайди.

^[5]**4(4)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** сотиб олиш имконияти бўлиши талаби ушбу моддага мувофиқ чеклаш ёки истисно қилишда уч босқичли текширувга тўғри келадими ёки йўқми деган саволга жавоб бермаслиги тушунилади.

^[6]**5(1)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** Бунда, ушбу Шартномадаги ҳеч нарса бошқа ҳар қандай шартномада кўзда тутилган мутлақ ҳуқуқларнинг доирасини торайтирмаслиги ёки кенгайтирмаслиги тушунилади.

^[7]**5(2)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** Бошқа Аҳдлашувчи томоннинг нусхаларни бенефициарга тўғридан-тўғри оладиган шаклда тарқатиш ёки тақдим этиш учун ваколатли органга у хизмат кўрсатаётган шахс бенефициар эканлигини тасдиқлаш учун қўшимча чоралар кўриши мақсадга мувофиқ бўлиши тушунилади. Бунда Аҳдлашувчи томон 2(с)-моддада баён этилганидек, ўз ички амалиётига амал қилинади.

^[8]**5(4)(б)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** Мазкур Шартномада ҳеч нарса Аҳдлашувчи томоннинг ушбу Шартнома ёки бошқа халқаро шартномалар бўйича мажбуриятларидан ташқарида уч босқичли текширувни қабул қилишини ёки қўллашини талаб қилмайди ёки талаб қилмаслиги тушунилади.

^[9]**5(4)(б)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** Мазкур Шартномада ҳеч нарса Аҳдлашувчи томонни Муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги шартномани ратификация қилиши ёки

унга қўшилиши, унинг ҳар қандай қоидаларига риоя қилиши мажбуриятини юзага келтирмаслиги тушунилади ва Муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги шартнома томонидан тақдим этилган ҳуқуқлар, чеклашлар ва истиснолар Шартноманинг ҳеч бир жиҳатига таъсир қилмайди.

^[10]**6-моддага нисбатан келишилган баёнот:** 6-моддага мувофиқ ўз мажбуриятларини бажараётганда, Аҳдлашувчи томонлар 4-моддада кўзда тутилган бир хил мослашувчанликни таъминлайдилар.

^[11]**7-моддага нисбатан келишилган баёнот:** Ваколатли органлар ҳар хил шароитларда нусхаларни тайёрлаш, тарқатиш ва тақдим этиладиган форматда тақдим этиш бўйича техник чораларни қўллашлари мумкинлиги ва ушбу Шартномадаги ҳеч нарса миллий қонунчиликка зид бўлмаса, бундай амалиётга ҳалақит бермаслиги тушунилади.

^[12]**9-моддага нисбатан келишилган баёнот:** 9-модда ваколатли органларни мажбурий рўйхатдан ўтказишни назарда тутмаслиги ва ваколатли органларнинг мазкур Шартномада кўзда тутилган тадбирларда иштирок этишини англатмаслиги тушунилади; аммо, у мавжуд форматдаги трансчегаравий нусхаларни алмашишни осонлаштириш мақсадида маълумот алмашинувини таъминлайди.

^[13]**10(2)-моддага нисбатан келишилган баёнот:** Агар асар 2-моддада назарда тутилган асарнинг таърифи доирасига кирса, ушбу асарлар аудио шаклда ёзилган бўлса, мазкур Шартномада кўзда тутилган чеклашлар ва истиснолар турдош ҳуқуқларга нисбатан *mutatis mutandis* ни қўллайди. Бу нусхани қулай форматда тайёрлаш, уни тарқатиш ва бенефициарларга бериш учун зарурдир.